

**BRUSELSKÉ OCHOTNICKÉ DIVADLO JEN TAK
ČESKÉHO KRAJANSKÉHO SPOLKU BESEDA**

**UVÁDÍ
JEVIŠTNÍ DRAMA**

**VÍTĚZSLAVA NEZVALA
MANON LESCAUT**

13. A 14.3. 2009

**DIVADELNÍ SÁL RADNICE *WOLUWE-ST.-LAMBERT*
AVENUE PAUL HYMANS 2, 1200 BRUXELLES**

VÍTĚZSLAV NEZVAL (26.5.1900 – 6.4.1958)

Jeden z našich nejvýznamnějších básníků meziválečné a poválečné generace. Narodil se na Moravě v Biskoupkách, a ač většinu života prožil v Praze, na Moravu se vždy rád vracel. Gymnazijní studia absolvoval v Třebíči a půl roku strávil na právech v Brně. Poté následoval přestup do Prahy, kde si velmi rychle našel okruh blízkých přátel a uměleckých souputníků. Od roku 1922 je členem Devětsilu, přátelil se s Wolkerem, Taigem, Bieblem a nechává se nést na křídlech poetismu. V roce 1924 se stává členem KSČ, kde zůstává trvale až do konce života. Nachází cestu k surrealismu a brzy se stává vůdčí osobností pražské surrealistické skupiny. Ještě před začátkem druhé světové války se se surrealismem rozchází. Během války (1940) je na scéně divadla E.F.Buriana úspěšně inscenována jeho poetická hra Manon Lescaut. Tendence k levicové avantgardě, které jsou v jeho díle přítomny prakticky od počátku, se naplno projeví koncem druhé světové války a v letech budování socialismu. Nezval se stává vůdčí osobností monumentální socialistické poezie a laureátem řady cen. Umírá v roce 1958 v době nového tvůrčího vzruchu, opěvován jako básnická ikona několika generací.

Vítězslav Nezval jako člověk a básník.

Poezie je základním rysem nejenom Nezvalovy tvorby, ale také celé Nezvalovy osobnosti. Básnický přístup charakterizuje Nezvalovo dílo i jeho život. A protože poezie je ve své podstatě rozporná a nestálá, dělá chybu ten, kdo by chtěl Nezvala volat k myšlenkovému pořádku. Jeho nedlouhý život je plný zvratů i projevů hluboké věrnosti, nadšených výkřiků a hořkých zklamání, ale je především nesen bytostnou sensitivitou a touhou žít svůj život jako poezii. V Nezvalovi nacházíme osobnost, s jakou se v běžném životě asi málokdy setkáme. Dokáže být vznešený a zastat se přátel – Halase, Demla, ale dokáže také pochlebovat mocným tohoto světa a dát svůj poetický dar do služeb těch, kteří jeho přátele nemilosrdně drtí. Je to epikurejec a břichopásek, těšící se ze života a jeho darů; a na druhou stranu je za určitých okolností schopen i asketických obětí.

Nezvalova poezie je dvojitá a odlišná.

První je poeticko-surrealistická – osvobozená od reálných povinností, nemíní sloužit rozumu, ale je čistou imaginací, loučí se s vědou a přibližuje se snům, představám a citům. Sestupuje k pudovým a citovým prasilám života, které nic nevědí o disciplíně a tím méně o stranickém ukazňování a od svého jadrného vnitřku formují sebe samotné.

Druhá je socialisticko – realistická – a tudíž v dnešní době problematičtější. Je skutečně záhadou, jak se mohlo stát básníkovi ryzí imaginace, že zabředl do realistické poezie až agitací. Snad v něm žila stará anarchistická vůle odstřelit měšťáka, snad si nedokázal představit, že by Wolkerovská linie mohla mít jiný směr, než dát se do služby novému řádu.

Jestliže se dnes vracíme k Nezvalovi, tak je to pro onu jeho imaginativní „práci.“ Uvolnění životních sil, snových lunatických vidění, intuitivní a syntetické zmocnění se věcí nám předkládá jinou alternativu, než je naše každodenní konzumní zbožnost, úcta před institucí a láska ke služebnímu řádu.

MANON, ACH MANON, MANON Z ARRASU!

V průběhu nácivku hry jsem byl několikrát otázan, proč si divadlo Jen tak zvolilo pro rok 2009 právě tuto hru. Mnozí totiž věděli, že máme v plánu také uvedení hry Karla Čapka – Ze života hmyzu, a připadalo jim, že v době Čapkova výročí je uvedení právě této hry mnohem vhodnější.

Uvedení Čapkovy hry nadále zůstává aktuální a mohu slíbit, že se hned po představení Manon pustíme do nácivku. Na tomto místě bych však rád vysvětlil, proč dnes vítáme diváky na představení Vítězslava Nezvala – Manon Lescaut.

Doba, ve které žijeme, a místo, na kterém se nacházíme, jsou charakterizovány bytostnou racionalitou a úctou k pokroku, který se nazývá „vědecký“. Jak od dávného dáva víme, je věda jistý způsob lidského poznání, který má svou „nutkovou přesvědčivost“ (řeceno M. Heideggerem) a vyznačuje se značnou dávkou společenského optimismu. Pokrok je považován za proces „odhalování“ – věci a souvislosti dosud neznámé se stávají známými a využitelnými. Vše, co je kolem nás – předměty, umělecká díla i celé myšlenkové koncepty, se stává objektem směny, záměny, ekvivalence a ztrácí svou ontologickou privilegovanost, neboť postrádá jakýkoli „vlastní“ smysl. Pomalu a nenápadně se moderní Evropan stává článkem v řetězcích událostí, které, jsouce založeny na „obecných“ pravidlech, směrnících a ustanoveních, principiálně přesahují naši možnost zvládat jejich celkovou souvislost a smysl. Člověk je nucen násilně omezovat potenciál svého chování, a to velmi účinnými prostředky masivní reklamy, kdy právě hesla o osvobození (buď sám sebou + nejnovější mobil) se stávají prostředníky moderního ztročení.

To, co se vzpírá být přetaveno do roviny účelů, není celé umění. Umění – především výtvarné, se dnes prodává jako kterékoli jiné zboží a prodává se s velkým apetitem. To, co se k prodeji nikdy nehodilo a nehodí, to, co nás ještě zachraňuje z uniformity modernity – je POEZIE.

Poezie nás totiž nutí k tomu, abychom zachovali původní identitu věcí a jevů. Pokud chceme poezii pochopit, musíme uznat, že předměty – ať už hmotné, nebo duchovní, mají svou samostatnost a každý se jich zmocňuje jinak. V poezii je pluralita názorů naprosto legitimní, ba právě bez ní by poezie neměla vůbec smysl, neboť i když je požadavkem doby myslit stejně, není již požadavkem doby pocíťovat stejně. Možná namítnete: požadavkem doby není myslit stejně! Ale k čemu jsou pak směrnice, nařízení a doporučení? K čemu slouží škola, továrny, instituce, kasárna a jak je tomu na vašem pracovišti? Integrační procesy nutně vedou k utužování disciplíny – ať již prostředky mediální manipulace nebo přímého sociálního nátlaku.

Naše Manon je ostrovem svobody. Nehleďte v ní prosím žádný mravní smysl, ani nějakou hlubokou myšlenku. Naše Manon nemíní být ničím než poezií – onou osvobodivou lidskou činností, která neusiluje přetavit svět kolem nás do roviny praktických účelů, ale dovoluje ponechat každému prostor pro vlastní úvahy. Slova zde nejsou jen denotáty (lexikální významy slov), ale také konotáty, které zvou na scénu individuální sensitivitu. Neanalyzujte, neboť – řeceno s Holnem: „Přemíra nazíravosti jde na obrazy s nožem“. Poddejte se rytmu slov a zkuste si představit, že i váš život může být poezií, pokud přiznáte věcem a lidem kolem sebe jejich svébytnost a autonomní pravdivost.

Tomáš Lajkep
– umělecký vedoucí

MANON LESCAUT: OBSAH HRY

1. obraz

Studenti se loučí před odjezdem na prázdniny. Mezi nimi jsou i Tiberge a rytíř des Grieux, kteří se spolu domlouvají, že společně vstoupí do kláštera. Dříve než k tomu dojde, potká rytíř des Grieux Manon Lescaut a okamžitě se do ní bezhlavě zamiluje. Manon jej také miluje, ale přijímá rovněž dvoření bohatého pana Duvala. Rytíř des Grieux a Manon nakonec společně odjíždějí do Paříže.

2. obraz

Manon a des Grieux spolu žijí v pronajatém bytě v Paříži, ale postupně jim docházejí peníze na tak náročný život. Manon naznačuje, že by nějaké peníze mohla získat lstí a je ochotna využít zamilovanosti pana Duvala k získání dalších prostředků. Má však pocit, že by o tom des Grieux neměl nic vědět. Přijímá návštěvu pana Duvala a nevyklučuje, že by se za určitých okolností mohla stát jeho milenkou. Náhlý příchod Tiberge vše mění. Tiberge tvrdí panu des Grieux, že pan Duval se již stal milencem jeho Manon. Des Grieux – zraněn ve svých citech – odchází do kláštera.

3. obraz

Manon navštěvuje rytíře des Grieux v klášteře a láká jej k odchodu. Des Grieux podlehne a odchází z kláštera. Manon mu řekne, že to zařídila tak, aby si pan Duval myslel, že des Grieux je její bratr a zaopatřoval je tak oba dva.

4. obraz

Manon je v bytě pana Duvala, přijímá jeho lichotky a představuje mu svého rytíře s tvrzením, že je to její bratr. Všechno znovu změní příchod Tiberge, který před Duvalem odhaluje identitu domnělého „bratra“. Duval je rozezlen a slíbje Manon i des Grieuxovi pomstu.

PŘESTÁVKA

5. obraz

Rytíř des Grieux a Tiberge si přátelsky povídají v bytě vzdáleném od Paříže. Tiberge navrhuje des Grieuxovi, že by se leccos dalo zařídit prostřednictvím syna pana Duvala. Ten by snad svou přímluvou pomohl urovnat vzájemnou nevraživost a zajistit tak možnost, aby se Manon mohla řádně provdat za rytíře des Grieux. Des Grieux souhlasí s tím, aby se Manon se synem pana Duvala seznámila.

6. obraz

Manon je v bytě syna pana Duvala. Dozvídáme se, že přijala jeho pozvání ke strávení společného večera. Znenadání přichází des Grieux a je rozhořčen lehkomyšlností Manon. Ta mu však vysvětlí, že by se mohli obohatit a ještě se pomstít. Domluví se se služebnou Marcelou, že až se bude Duvalův syn vracet domů, přepadnou jej najmutí lupiči a znemožní mu návrat. Manon s des Grieuxem mezitím zůstanou v jeho domě a k ránu chtějí odjet i s jeho penězi. Všechny plány vezmou za své příchodem pana Duvala staršího v doprovodu Tiberge. Pan Duval – rozhořčen na nejvyšší míru – nechává oba zatknout a Manon posílá do vyhnanství.

7. obraz

Manon je na cestě do vyhnanství – vyčerpaná a nemocná. Tak jí nalézá des Grieux, který je odhodlán sdílet s ní osud. Tiberge jim je odstranění pomáhá, ale již to není nic platné. Manon umírá.

JEN TAK SI HRAJEME, JEN TAK JDEME SPOLEČNOU CESTOU EVROPSKOU UNIÍ

České předsednictví přivádí do Bruselu mnoho nových tváří. Naší snahou je, abychom nejenom nabídli nově příchozím něco z českých kulturních tradic, ale abychom svým dílem také přispěli k reprezentaci české kultury. V minulém roce jsme úspěšně uvedli tradiční Jiráskovu hru Lucerna a mezi naše herce přivítali i dva cizince. Také mezi naše diváky lze počítat nejenom Čechy, ale všechny ty, kteří mají zájem o náš jazyk a kulturu – Čechy, Slováky, Poláky, Němce i příslušníky jiných národů.

Jsmo si vědomi, že bez diváků se neobejde žádné divadlo. Byli bychom tedy velice rádi, kdybychom i od Vás, vážení diváci, získali nějakou zpětnou vazbu, abychom věděli, co ve své práci zlepšit, na jaké divadelní hry se zaměřit a jakými formami práce obohatit naši činnost. Sledujeme sice vlastní umělecký záměr, ale ten patří k těm druhům umění, které se nerozvíjí autonomně, tedy nezávisle na pocitech a přáních publika. Velký německý sociální reformátor A. Kolping říkal: „Potřeby doby vám ukáží, co máte dělat.“ Já bych tento výrok parafrázoval do tvaru: „Potřeby doby vám ukáží, co a jak máte hrát.“

Proto Vás prosíme, milí diváci, využijte možnosti připojit vzkaz nebo komentář na webových stránkách našeho divadla www.divadlojentak.eu a podělte se s námi o své pocity a přání.

A nyní se již přenesme do světa poezie Nezvalových veršů. Přejeme Vám za celý soubor krásný divadelní zážitek.

Kořím se, Manon, vaší krásou,
kořím se, Manon, tvému jménu.
Jsi jako voda bez kamenů.
Jsi štíhlá jako vosy v pase.
Budu tě líbat bez prstenů,
což nevychází z tebe zář?
Kdo hledá v lásce jenom změnu,
je ďáblův muž a otrokář.

OSOBY A OBSAZENÍ

Manon Lescaut: Ester Lajkeová

Čím to, že já, Manon,
tak šťastná jsem?
Čím to, že já, Manon,
se líbím všem?
Co na mně lidé mají?
Mě nezajímají,
jen jeden, jen jeden, jen jeden...

Rytíř des Grieux: Richard Gadas

Poslyšte píseň panice
a řiďte se dle jeho rad!
Budete vždycky klidně spát
a ženské lásky chránit se.
Erotika je štvaniče!

Pan Duval: Tomáš Lajkep

Och, jak je někdy choulostivá
ta galantní procedura!
Muž řekne si již hurá!
A zatím se jen dívá...

Tiberge: Jiří Pohl

Má rodina byla chudá.
Nesměl jsem nikdy poznat, co je nuda.
Nebyl jsem nikdy vesel, nikdy příliš zdrav,
tak co mi zbývá, než zvolit si duchovní stav.

Služebná Marcela, krčmářka: Iva Petříčková

Má-li vsutku lež, jak říká se,
onu strašně zničující moc,
budu mít brzy po kráse,
budu brzy ošklivá jak noc.

Velitel výpravy, student: Jan Řebřina

To bylo smíchu, hanebnice,
chytli jsme vás jak hejno much!
Pomřete všechny do měsíce...
Ať je vám milosrdný Bůh.

Student, sluha: Jan Hanzl

Až svedeš, chlapče, první pannu,
ó, až tě svedou krinoliny,
přelezeš přes klášterní bránu
řka, Bože, odpusť mi mé viny!

Student, italský kníže: Martin Dušek

Neznáme bázeň ani hanu,
ať žijí sladké jacquelines!

Vetešník: Tomáš Petříček

**Poběhlice: Kristýna Kadlecová, Věra Flegelová,
Klára Nentrichová, Šárka Holečková**

REALIZACE A TECHNICKÉ ZÁZEMÍ

Režie: Tomáš Lajkep

Propagace, pozvánky a tištěné materiály: Hana Kholová

Scénická hudba a osvětlení: Martin Kubišta

Ozvučení: Martin Dušek, Tomáš Pikola, Jiří Pohl

Náповěda: Blanka Dufková

Maskérka: Mária Kollárová

Webové stránky: Vojtěch Zeisek

Technická pomoc: Jaroslav Petřek, Tomáš Pikola

Rezervace: Martina Gadasová

Pokladna a prodej vstupenek: Martina Gadasová, Eva Foltýnová

Občerstvení: Olga Schmalzried, Jitka Jonáková, Anita Březinová

Překlad programu: Martin Schmalzried

Příprava a namnožení textů hry: Eva Lajkepová

Zajištění divadelního sálu: Milena Kopečná

Autorská práva: Alexandr Žamboch

*Dalším chystaným představením souboru Jen tak je hra Karla Čapka Ze života hmyzu. Do přípravy a realizace této hry se zapojí jistě více než třicet lidí a plánujeme rovněž náročnější choreografii a dekorace. Rádi bychom Vás na tomto místě požádali o dobrovolný finanční příspěvek, který bude použit na přípravu jevištních dekorací a zajištění kostýmů. Vaše finanční dary můžete posílat na divadelní účet vedený u **ING: 363-0412277-67**. Pokud nám můžete pomoci s vyhledáním vhodných sponzorů, byli bychom Vám vděční, stejně jako za jakoukoli jinou podporu a pomoc.*

PODĚKOVÁNÍ

Společnosti LHOIST GROUP za sponzorský dar

Grafickému studiu LNT za sponzorskou účast na tištěných materiálech

Klubu kultury Náměšř nad Oslavou za zapůjčení divadelních kostýmů

Manželům Blížkovským za zapůjčení rekvizit

Tomáši Jackovi za krásné fotografie

Jiřímu Švarcovi za pořízení DVD záznamu z představení

Filipu Kubíkovi za pořízení fotodokumentace

Všem rodinným příslušníkům, přátelům, kamarádům, partnerům a partnerkám
za všestrannou pomoc a podporu.